

"Soča" izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom posiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta " 2.30
Četrt leta " 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri "poslanicah" se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 " " " 2 "
6 " " " 3 "
Za večje črke po prostoru.

SOČA

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za branbo narodnih pravic.

Poziv p. n. naročnikom.

Ker sklepamo z današnjo številko prvo polletje letošnjega tečaja, vabimo prav uljudno vse p. n. naročnike, kateri so samo za pol leta naročino plačali, da skoro ponové naročbo. Pa tudi vsem onim, kateri zaostajajo še z naročino za prvi semester in za lansko leto, priporočamo prav nujno, naj hité poravnati naše račune, da bomo mogli tudi mi, kakor želimo in moramo, mnogim svojim dolžnostim zadostiti.

"Soča" velja za pol leta 2 gl. 30 kr.
za četrt leta 1 gl. 20 kr.

Od nekaterih strani smo slišali izraziti željo, naj bi "Soča" dvakrat na teden izhajala in mi bi to željo prav radi izpolnili; toda trebalo bi nam v ta namen najmanj še 150 zanesljivih naročnikov in pa nekoliko več duševne podpore. Dela se nikakor ne ustrašimo, saj je posvečeno sveti narodni stvari; toda računati moramo vendar tudi na zveste podpornike, kateri pripoznavajo naše rodoljubno prizadevanje, list v prijateljskih krogih in mej ljudstvom priporočajo in širijo in nam sem ter tija tudi kaj gradiva preskrbujejo. Časi so zdaj važni: z osvobojenjem naših južnih bratov nastopa vsem Slovanom nova doba, a da bode srečnejša, treba neobhodno vstrajnega, vzajemnega delovanja in časopis je pri tem gotovo jako pomenljiv in upiven faktor.

Rodoljubi na Goriškem! bodite preverjeni, da nas navdaja najresnejša volja, svojej dolžnosti v vsakem ožiru zadostovati pospešuje vsestranske koristi našega naroda. A da bodo resno voljo tudi slabe moći dosezale, podložite nam Svoja krepka ramena — pa pojdemo nevrašeno naprej!

Lastništvo in uredništvo "Soče".

LISTEK.

O zgodovini telovadbe.

(Anton Leban Mozirski.)

(konec.)

Kmali sta vlada in ljudstvo uvideja Spiessevo delovanje in pozvan je bil leta 1844 v Basel, kjer je vodil deško in deklisko telovadno šolo; l. 1848 pa je prišel v svojo domovino (nadvojvodina Hessen). Tam je Spies prevzel vodstvo vseh telovadišč in osnoval je v Darmstadtu telovadno izgledno šolo. — Žalibog, da je prerao umerl — jedva 48 let star. — Jahn-Spiesove metode so obvezale za podlago nemškega telovadstva.

V Nemčiji in drugih deželah so nastopili možje, razširjajoč telovadbo à la Jahn-Spies. — Tudi v Franciji so možje: Amoros, Laisné in Triat, — na Angleškem Chiasso in de Laspe in v Svici Chias telovadbeno umetnost širili. —

Leta 1848 so osnovali v Berlinu centralno telovadno šolo pod Rothensteinovem vodstvom, v tej šoli se je učilo po Singovem zistemu. Izšolali so se v tej šoli učitelji telovadbe za šole in prusko vojno. — Enake šole so osnovali v Draždanih pod vodstvom dr. M. Klossa in v Stuttgartu pod vodstvom dr. O. Ja-

Domovina.

Dežela ljuba kje leži,
Kje je jezik moj mi govoril?
Kjer znanci moji še živé,
Prijetli moji v grobih spé.

I.

Tako prepeva otočno mladeneč, živeč v mrzljini, daleč od svete zemlje, kjer mu je otroku zibelka tekla, spominjajo se ljubega rojstnega kraja, kateri, dasi morda reven in skrit v kakej gorski dolinici, vzbuja vendar v njem najslajše čute, saj obsega mogoče vse, kar ima naj ljubšega na svetu: starše, brate, sestre, ljubico, prijatelje, bodi da še živé, bodi da jih uže davno bladna zemlja krije v domačem grobji tik skromne vaške cerkvic. Enako prepeva, kadar misli na svojo dragو domovino deželo; naj je tudi kamenita in revna enako sivemu Krasu, nič ne dé: Oziraje se v duhu iz daljne tujine proti domu, ne vidi golih reber domačih gora, ni pustih dolin, ni hornih kajž, niti ne vidi ni nagote ni uboštva, — vzbujena fantazija mu slika preljubljeno domovino tako, kakor bi najveljavnejši umetnik ne mogel naslikati ideala krasne dežele. — Pa domoljubje sega še dalje — tudi spomin na širšo domovino, katera se v svojih mejah strinja z mejami domače države, vzbuja bivajočemu v tujini nekak posebna čut, ki ni morda tako njezen, kakor oni, ki se rodijo in misli na očetov dom, pa enako in čisto pretresa srce in je z nepopisljivo milobo navdaja — srce, se veda, katero ni še vsemu blagemu in svetemu za vselej odmrlo.

Domovina! — tudi Slovenec ima svojo in sicer dvojno: širšo in ožjo domovino. Prva, katerej je zvesto vdan, dasi se v njej skoro da pozabljen me drugimi mogočnimi in vladetljivimi narodi zgublja — je Avstrija; Slovenec, skozi stoletja v zvezi s to staroslavno džavo, se ni nikdar omajal v svojej podevovanem zvestobi: Niti v najhujših časih, v najbritkejših svojih dobah, ko so verige suženjstva davili ubozega slovenskega kmeta, niti ko so drugi sebični narodi, po možeh, državnikih, iz svoje srede zbranih, na postavni in nepostavni podlagi njegove najsvetejše pravice teptali, njegov jezik iz sol in uradov podili ter mu po sili vrivali tuji jezik in tujo omiko — ni se Slovenec za ped prostora odmaknil od avstrijske zastave. In tudi zdaj, ko mu postave sicer zagotavljajo popolno enakopravnost ter miren razvoj njegove narodnosti

gerja; dr. Jäger je upeljal telovadbo z železnimi palicami. Delil je mladino v tri oddelke. Otroci do 10. leta telovadili so vsaki dan pol ure. Otroci od 11. do 14. leta telovadili so v vsakem tednu štiri ure. Mladina pak od 15. do 18. leta je rabila vsaki teden 6 ur za take vaje. — Vsako uro so pričele vaje s prostimi vajami in železumi palicami. Na to so se vrstile vaje z drugim orodjem. H koncu vseh vaj so se vadili v tekaju. Odrasla mladina (od 15 l. naprej) se vadi tudi na kozi, drogu, i. t. d.

V Avstriji smo v telovadbi zadnje čase tako napredovali. Samo dunajski magistrat je vsled posredovanju prvega dunajskega telovadnega društva sklenil, telovadbo v vse mestne šole vpeljati. V istem zavodu se je izobraževalo 20 mladeničev, da so postali učitelji telovadbe.

H. Hoffer, c. kr. učitelj telovadbe v Terezianu bil je voditelj tega tečaja; on je omenjene mladeniče v telovadbi tako izuril, da so postali učitelji telovadbe in so z dobrim uspehom podučevali mladino v telovadbi. — Naša slavna viada se je tudi prepričala, da telovadba ne hasni samo telesu — ampak tudi dušnemu razvitku; zato je vpeljala telovadbo v vse šole naše mile Avstrije. In mi kličemo temu predmetu: dobro došel! — Pa tudi vsi najnovejši pedagogi so za telovadbo v naših šolah kakor Ohler, Sch.-manu in drugi.

Vendar inamo dandanes še mej nami nasprotnike telovadbe. Posebno nekojim nij prav, da se dekleta uče telovadbe. Za to pa hočem takim citirati Dittesa,

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gospodki ulici blizu "treh kron" — v Trstu v tobakarnici "Via della zecca" 60".

Dopisi naj se blagevoljno pošiljajo uredništvu "Soče" v Gorici Via del Municipio v Kalistrovi hiši III. nadstr. naročnina pa opravnitvu "Soče" v Gorici "Via scuole" h. štv. 429, II. nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagevoljno frankujejo. — Delačem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglaše pri uredništvu.

— pa mu zgrizeni nasprotniki kakor gobe iz tal rasejo, zavirajo ga na vse načine v mirnem vživanji zakonitih pravic in svobodnosti — vstraja Slovenec — nevologljiv v svoji zvestobi — ponosno na svojem mestu kot pogunjeni stražnik na južni meji avstrijski. Tolika je moč pravega domoljubja!

Toda Slovenec ima tudi svojo ožjo domovino, v kateri živé sinovi in hčere ene matere, ter se med seboj razumé v svojem jeziku. Mari je to Slovenija? kje leži ta blažena dežela, kje so nje meje? Zlostni odgovor: Zgodovinske nezgode in nevihte so jo raztratrešile pod dve kroni, v razne dežele in deželice, kder bivajo nje krepki sinovi, nje verle hčere večinoma pod varstvom drugih narodov; tuja hrana, katero so morali zajemati iz sklede svojih varuhov, jih je mogo izneverila njihovi materi, vas za vasjo, okraj za okrajem so odpadli, so za vselej poptujčeni ter ne pozna več ni svojega rodu, ni svoje korenine. Okrog in okrog proti severu in jugu, proti vzhodu in zahodu so se v teku stoletij vmaknile slovenske meje širečemu se germanstvu in romanstvu in preširnim potomcem divljih Hunov — sužen Slovenec zlasti ob mejah, v nepravilni dotiki s svojimi nemškimi gospodarji, kateri so mu pov sod, vselej in z vsemi silami zavirali svobodno rabo in razvoj njegovega jezika, moral se je vdati, moral se je umikati, in tako se je leta za letom krčilo število prebivalstva njegovega rodu in tu pa tam je malo da ne ptipec postal na lastni zemlji.

Toda od kar je svobodnostni piš leta 1848 razdelil verige sramotnega suženstva, od kar mu posebno postave konstitucionalne dobe zavarujejo ne samo eksistencijo, ampak tudi enake pravice, kakor vsem drugim narodom, postavlja se je tudi Slovenec na svojih novih mejah pogumno na noge ter ne pripušča nikakor več, da bi se mu še dalje v škodo premikale: Do tu in ne dalje!

Dopisi.

V Gorici 26. junija. (Revolucionarni elementi.)

Še ni konca revolucionarnega rovanja na Primorskem, mariveč postaja čedalje hujše, čedalje predznejše. Kdor ne pozna naših razmer, mora si nehotě mysleti: Trst, Gorica, Koper in dr. to so nevarna gojezda, v katera je hidra revolucije položila svojo strupeno

ki pravi: "Die Mädchen sind des Turnens eben sehr bedürftig, als die Knaben; denn gerade die Geschlechlichkeit des weiblichen Geschlechtes ist für ein ganzes Volk von der verhängnisvollsten Bedeutung." (Dekleta so telovadbe enako potrebna, kakor dečki, kajti ravno rahlost ženskega spola je za celo ljudstvo najosodelnejšega pomena.)

Iz tega je tedaj razvidno, zakaj se je telovadba tudi v ljudske (narodne) šole vpeljala. Namen te vpeljave je tedaj, da se mladina krepča in zdravje vrtuje; kajti le zdravi človek more v znanostih napredovati. Za to pa:

"Prav umno svoje ude rabi
In skrbno krepčaj si telo,
Pa tud'na dušo ne pozabi,
Da vedno te vodila bo!"

Bovec in njegova okolica.

II.

Spoznavši splošno lego bovške kotline ozrimo se nekoliko na njene posameznosti.

Že koj v začetku te kotline, kak poldruži kilometer od žagarskega mosta, stojiš na enem najinteresantnejših mest. Če ravno si oko in vedno ispreminja-

zalego. Ne davno smo poročali, kako je predzna roka postavila italijansko tribojnik na podgorsko Kalvarijo ter prilepnila pod njo revolucionaren plakat; ob istem času so tudi v Trstu neki vročekrvneži na čast italijanskemu statutu regovili, v Kopru pa so tamotili "Italianissimi" po Emmanelovi smrti pri slovenski sv. maši svoje žalost izrazili, meč tem ko je cerkev pri tužni slovesnosti po smrti očeta našega cesarja demonstrativno prazna ostala. Dne 2. t. m. na dan javne tombole so pa tiskane listke z veleizdajskimi napismi po mestu trosili in že pozneje, 16. t. m. so večje nezramne proklame isterskega "Comitato d'azione" po mestnih vogilih razveseli, kateri obsegajo najperilnejše napade na Avstrijo in nje vladajoče hiže.

A goriški "Comitato" ni hotel zaostati za svojimi razbojniškimi brati v Istri: V noči od 23. do 24. junija deževalo je tudi v avstrijski Nizi revolucionarne plakate, ki so morali z vetrom prihajati, ker jih je zaneslo tudi akorjod optra okna privatnih stanovanj in ker so nekateri obveznici po drevji v mestnem vrtu in tudi po drugih vrtih. Tudi naše uredništvo je prijelo tak tiskan proklam, — a prijelo ga je pod zavirkom po pošti iz Vičima, kar nam vsebuje misel, da ima goriški "Comitato" svoj sedež v glavnem mestu sošedne italijanske provincije, in morda le kake skrivne rovarake pomagače v naši lepi Gorici. Kaj pa obsegata ta proklam? vtegne marsikdo radovedno prati: toliko avstrijskih jarmov, da bi največemu našim posetnikov ustajali, ako bi hotel vse svoje volje vpred. Sicer pa navadno nezramno psonanje in roganje vsečim, kar diši po Avstriji, zraven obloga povzdiganja blažene Italije, nje slave, nje mučenikov itd.

Na takim bombastično-amediam ekspektacijam bi se Slovki prizanal, poviljavaje zblejene možgane, iz katerih prihajajo, ako bi prednost ne segala daleje. Toda goriški "comitato" je hotel svoja "zauberne" tovaršča v Trstu in v Istri, s katerima je najbrže v tako enki svesi, da se vse skupaj v esega izlivajo, — v rovarstvu preseči s tem, da je nastavil po mestu tudi nekoliko petard, o katerih vsakdo ve, da niso ravno nedeljne igrače, ampak da so silno nevarne; kajti, ako se vnamejo in raztreščijo, poškodujejo, ranijo in pobijejo, kar dosežejo. Taka sredstva — v prospeku svojih izdajalskih namenov, kažejo jasno največje brezvestnost in spridenost obeh elementov, od katerih prihajajo in proti katerim bi morala vladna oblast s toliko energijo in ostrostjo postopati, s kolikorščno postopa proti najnevarnejšim tolovajem. — In te baže političnih demonstracij nismo letos prvikrat doživelji v Gorici! Dobro se še spominjamo one petarde, ki je pred leti, menda na cesarjev rojstni dan, eksplodirala v goriški stolni cerkvi in ne manj one, katera je počila pri enaki priliki v Stabile-jevi hiši na Travniku, ter razdejala kipe in okna v dokaz, da bi ne bila tudi življenju one gospode prizanesla, katera se je istega dne v isti hiši zbiralna k plesu nemške Konkordije, aki bi bila ravno mimo šla. — Mari ga ni izdatnega sredstva zoper take brezvrstne, ostudenje demonstracije? Revolucionarni rovarji — to mora biti pristojnim organom vendar uže znano, — se vzemirajo, kedarkoli zvesti državljanji obhajajo kako avstrijsko slovesnost; imajo pa tudi svoje obletnice in druge praznike, ko se jim vzbuja vsa njihova srbitost, katero razpasejo s trošenjem razbojniških proklamov ali z drugačnim regoviljenjem. Take dneve bi morale imeti pač tudi slavna polica ru deče pedčtane.

jočo se gromenje, kakor bi nizko v dolini, vendar imaš najlepši razgled, ki ga more tvoje oko v pogornem kraju prizakovati. Od tu se ti predstavljajo vse gore na južni vzhodni in severni strani kotline, v svoji popolni visokosti in svojem impozantnem veličanstvu. Zdele se ti bodo kakor mogočni stražarji, ki obdajajo od bližje in od daleč prijazni Bovec. Med njimi ponosno dviga svojo glavo sivi odak Triglav. In ce svoj pogled malo niže spusti, zaidejo radočno tvoje oči v naravnost pred teboj ležečo soško in trentarsko dolino. Pa tudi proti Cez-Soci in Bavlici je pogled deloma odprt.

In ce korakaš nekoliko dalje s tega mesta, zatočen v opazovanje obdajajoče te nature, prideš po kratkom ovinku do največrega čuda bovške kotline, t. j. do mogočnega slapa Boka (Ustja). Visoko v brihu, ki se ravno tik tvoje levice jako sterno proti nebu vzdiga, zagledaš obširno žrelo in iz tega pada belopenačna voda v tisočih curkikh globokih dol, kakor se po zimi sneg vsipa raz strehe pogorskih hiš.

Vendar največičnejši se ti bode zdeli ta slap, aki ga obiščes v jutro po velicem deževji. Uže od daleč bodeš slišal mogočno, zamoliko bobnenje. Ko prideš bliže, zapaziš slapoč izvir, ki je pa na lahko zavit v belo meglo, katera se iz propada vzdiga, kakor dim iz hišepena, in potem ob skalah razperši in poizgubi. Kader stopiš na most čez Bokin odtok v Sočo, zagledaš slap v svojem polnem veličanstvu pred seboj. Kakor mogočna reka pada voda iz širočega žrela skoraj naprikop skalnatih sten v globok prepad, kateri se pa z moča ne vidi. In v padu se voda deli na brezstevilo srebrenobelih curkov, ki svojo vodico

žalostno je, da zaradi peščice pobalinskih nemirjev mora celo mesto na svojem glasu trpeti.

Iz Kompa, dne 25. jun. (Izv. dop.) (Šolske reči.)

Od kar je nekaj izhajati "Slovenski Učitelj", ta neučaršljivi boritev za narodne pravice, ta pogumni vodnik in spodbujatelj slovenskih učiteljev, nemamo učitelji lista, ki bi zagovarjal naše interese tako živo, kakor "Slov. Narod". Pa ker ta list ne pride povsed vsem slov. učiteljem na Primorskem v roke, bodo morda dobro, da bi tudi "Soča" kakikrat kak dopis sprejela, kojemu bi bilo prav za prav primerne mesto v pedagoškem, nego li v političnem listu. "Pa," poreče mi kedó, "zakaj raji ne pošiljati "Učiteljskemu Tovarišu" v Ljubljano takove dopise?" Tako vprašajočega prosim, naj me oprosti, da mu ta ne dam odgovora: bojim se prevrte rudečega svinčnika "Sočinega" urednika, ki bi izbrisal sodbo o Tovarišu. Napisal sem bil pred kratkim kritiko o tem listu ter jo poslal njega uredniku. Na to dobim odgovor: "V marisičem imate prav. Vaša sodba je ostra ali resnčna. V poglaviti reči sva si n avskriž." Zatorej sem se namenil po "Soči" objavljati nekoje misli, koje imam o šolstvu in to o ravnokar na dan izišlih ministerjev ukazih: glede podučevanja realij v ljudski ſoli, glede materinega jezika, glede pospeševanja cerkvene glasbe itd. Prosim pa uže naprej, gospod urednik, da ste mi prizanesljivi s svojim rudečim svinčnikom; nikarte se braniti vesti takega zapovednika, saj mislim, da je šolstvo prvi pogoj narodnega blagostanja in uže radi tega naj bi se tudi nešolski listi ne branili takih in enakih dopisov. A danes ne prejdem še k reševanju svoje zadače, nego omenim nekaj drugega. Dne 11. t. m. bil je IV. občni zbor učit. društva za slovenski Štajer v Ljutomeru, pri katerem se je menda tudi pretresovalo, da li bi imel zopet izhajati "Slov. Učitelj" ali ne. Sklenilo se je, da se tega ne učini vsaj do 1. januarja 1879; kajti društvo nema ravno razveseljivega financijskega stanja, kar je provzročilo malomarno plačevanje naročnine itd., čemur bi se v okom prišlo, ko bi bivši naročniki "Slov. Učitelj" in dr. storili svojo dolžnost. Naj gledajo, da se to tudi izvrši, teško nam je po "Slov. Učit.", in kaj, ko bi še po novem letu ne mogel na dan? Pri tem ne morem si kaj, da bi ne opomenil nečesa. Lepo je slišati, kako se učitelji po drugih pokrajnah, osobito na Štajerskem zbirajo v društva, kjer se pogovarjajo o veličavnih pedagoških vprašanjih ter drugi družega spodbujajo k neumornemu delovanju narodu v blagor. In pri ūnas na Primorskem? Kje li je kje, li je ono navdušenje, ono živenje mej učiteljstvom, kakor drugod? Da je pred leti jedva rojeno "primorsko učiteljsko društvo" zmrlo takoj, o tem je uže "Narod" sporočal. Želim pa, da se stvar na bolje obrne. Če prav uj nam moči ustanoviti si učit. društvo za celo Primorje, zbirajmo se vsaj učitelji enega in istega kraja večkrat o šolskih praznikih ter pogovarjajmo se v prospeku narod zveličalne ljudske ſole. Želim tudi, da popolnem mine letargija med nami primorskim učitelji, in v to svrhu klícem:

Na noge čvrsto boljše sile,
Nij časa letargiji zdaj:
Za blagor domovine mile
· Nevtrudno vsak deluje naj.

Albinus.

bije jo tudi tebi v obraz. Iz prepada pa šviga voda v mogočnih stebrih zopet proti nebu, spremeni se v male, lahke mehurčke in ti se vzdijajo visoko v zrak, kadeč se in praseč na vse strani.

In ce pristeješ vsemu temu še neprestano, globi grom skalnate verhone nad slapom stresal; in ce si misliš ta velihansk slap še razsvitljen in prešinjen od solnčnih žarkov, tedaj bodo twoji potutki zadovoljeni in twoje serce bode prešinjenega tega veličastnega priroza! Spomnil se bodeš občutkov, ki so te prešinjali, ko si bral konec Prešinovega "Kraša pri Savici":

Izmed oblakov sonca zdaj zasije,

So na kolenih, kar jih je okoli, itd.

Škoda, da je prihod k slapovemu ustju zelo težaven in nevaren. Ne vem, ali je bil še kdo drugi pri njem, razen Valentina Stanica, o kojem ljudje pripovedujejo, da se je upal do tje gori. Sicer menim, da bi se dala z majhnimi stroški prav varna stezica do žrela izdejati. Gotovo bi imel ta slap potem več obiskovalcev, ki bi ne bili prisiljeni le bolj od daleč opazovati ga. Nekdo v Bovcu je že sprožil misel, da bi se dohod popravil. Bomo videli!

Z mosta čez Boko se cesta ovija krog holmčeka, ki je precej kamnat in neobdelan. Skoro potem pa dosegš na obdelovane travnike, ki obdajajo cesto na lev in na desni. Ob cesti so tudi večidel mlada drevesa zasajena, ki bodo nekdaj trdnemu popotniku obilo sence ponujala.

Od časa do časa pelje cesta čez kak "sušec" (lijak) ali pa tudi z vodo napelnjeni potok. Ti potoki izvirajo malo nad cesto iz znožja mogočnega gorovja na severni strani. Največ teh potokov je Glojun ali

Iz Dutovlja na Krasu, 20. junija. (Izv. dop.)
Dne 11. t. m. imeli smo v naši občini volitev novega županstva. Za župana je soglasno izvoljen g. Andrej Stok. Ker je mož naroden in po pravici mnogo čisljan, nadejamo se, da bo v občini marsikaj zbudil in zboldil ter na vse strani pospeševal njene koristi, kar mu bo tem lažej, ker ga bode razumno starešinstvo gotovo v vseh stvareh zvesto podpiralo. Gospod Andrej Stok nam ni no v župan, saj je do pred 3 leti neprerogoma 15 let županoval in s svojim skrbnim in neumornim delovanjem občini mnogo pridobil in koristil. Z vladino pomočjo napravil je leta 1872. prepotrebeni občinski vodnjak; dalje mu moramo v veliko zaslugo vlečevati veliko sadno drevesnico, iz katere so naši kmetovalci uže prav mnogo sadnega drevja v svoje vrte in njive presadili. Drevesca so uže deloma odrasla, da se v njihovi senci hladimo in uživamo in prodajamo plemenito sadje. — Tudi visoka vlada je pripoznala zasluge vrlega moža, to spricuje zlati križec, ki diti o slovenskih prilikah njegova prsa.

Upati je, da bo g. Stok po triletnem počitku zopet s poprejšnjo vnetostjo in skrbnostjo vodil občinsko krmilo ter s krepko roko odstranil vse napake, ki so se v novejši dobi vrinile v našo občino. Posebno se zanašamo, da bo skrbel za varnost javnega in privatnega blaga ter zaščitil, da ne bodo surovi ponocnjaki žlhtne trte rezali, latnike požigali, ter ubogemu kmetovalcu veliko škodo delali. Sploh bi bilo prav, da se ponocnjemu rogoviljenju za vselej v okom pride in ob enem na to uplija, da odrasla mladina popusti popevanje umazanih, pohujšljivih pesmi, marivč, da se navzlane zdravega narodnega duha ter prepева naše lepe narodne pesmi. Lepo petje razveseljuje človeško srce in zbuja omiko. — Novemu županu voščim dober začetek in srečen uspeh.

Letina kaže pri nas, hvala Bogu, prav dobro, grozdje je lepo cvetelo in se prav čvrsto debeli ter obeta bogato tergatev, ki jo ubogi kmetovalci tako željno pričakuje, kakor je silno potrebuje. L. F.

Iz Preseka: 25. junja (Izv. dop.) Preteklo nedeljo osnovalo je naše "bralno društvo" besedo z jarko zanimivim programom. Sodelovala je cela godba bar. Khun-ovega polka. Veselica je bila naj bolj obiskovana, od kar se jih je do zdaj vrtilo v Tržaški okolici. Počastilo nas je nenavadno obilo gospode iz Trsta in drugih krajev. Program se je v občno zadovoljnosten izvršil, posebno je dopadal Carlijev mešani zbor "Slavjanka", ki so ga naše domače pevke in pevci izvrstno plesli. Kaj hočete več? morali so ga štirikrat ponavljati. Deklamaciji "Orest" in "Mojemu Narodu" sta deklamovala gospod in gospa V. prav dobro, žela sta od občinstva obilo pohvale: Igro "Bož iz Kranja" so naši domači diletanti nepričakovano dobro predstavljali. Obudila je obilo zmena med občinstvom in igralci so želi ogromno pohvalo.

Med raznimi točkami programa zvirala je godba in so bili posebno slovenski komadi z burnimi živjo sprejeti.

Vnež so Proseški in Rojanski pevski zbori razne narodne pesmi plesli. Društvena zabava trajala je do ene ure po polnoči. Ta beseda je bila sijajna in na čast društva in Prosečanom.

Glejun (Glinen?), ki izvira blizu Plužnega in sprejema še dva manjša potoka, ki pritečeta od Bovca sem. Njegova voda je čista kot ribje oko in merza ko led. To prihaja od tod, ker ti potoki dobivajo svojo vodo od snega, ki se visoko na skalnatih planoti v spranje zgublja in po malih razpolokih edceja ter niže zopet zbirja in kot mogočen potok v znožiji gorovja na dan prihaja.

Onstran mosta čez Glojun se začne cesta počasi vzdignati in dospe v kratkem do mitnice "Pod klopam". Od tu se začne cesta še bolj vzdignovati po dolgem rebru, ki se večje poprek čez bovško kotlino od Plužnega proti Čez-Soci in ki deli kot velikanska stopnica niže ležečo manjšo, od više in večjih planot, na kateri se Bovec nahaja.

Na tej cesti ima popotnik zopet lepo priložnost opazovati ograjo bovške kotline. Pogled mu je zlasti proti Čez-Soci odprt, kjer se vije zdravilen potok Slatinek. Ce se pa na nasprotno stran obere, zapazi ravno pred seboj Kanja in Prestreljenek, ki sta najlepša po zimi. Kadar njih sneženo odelo jutranje solnce zlati. In spredaj, na severni strani kotline, ima do polovice obrasteno pobočje pred seboj, ki se jako sterno vzdiga in z golimi, jasno čudnimi verhi končuje. In ravno blizu sredje gorovja, nad Plužnim, se vzdiga tak romantičen verh, podoben mogočni terdnjavi, skalnatemu gradu.

Proti verhu rebra ti zgine Soča in sploh ves razgled, ker od sedaj naprej je nova cesta "po klópicah" globoko v zemljo vrezana in krepki zidovi jo obdajajo na obeh straneh, vzdržujejoč zemljo in šuto, da se ne vrtuje na cesto.

(dalje prihod.)

Politični pregled.

Gosposka zbornica je v vsem potrdila nagodbine postave in je potem enako poslanski zbornici odložila svoje zborovanje za nedoločen čas. V ogerski zbornici se pa te postave še dalje razpravljam in ker se stvar nekam dolgo zateza, je na vse zadnje mogoče, da nagodba ne bude še koncem junija gotova, v katerem slučaji bi se moral dunajski državni zbor zopet sklicati, da podaljša provizorij do konca julija. Nesrečna nagodba! — Vendar pa je ogerska zbornica uže odobrila predlog zastan 80 milijonega kredita, vsled česar je pričakovati, da sprejme polagoma tudi vse druge nagodbine postave.

Vprašanje, zakaj Avstrija mobilizuje? je še vedno nerešeno. Ker so se dopolnili vojni oddelki v Dalmaciji in na Sedmogorskem, mislijo se je, da zasedejo Bosno in Hercegovino. Toda vesti v raznih časnikih si o tem vsak dan oporekajo in ravno po poročilih v oficijožnih organih bi se skoro sklepalo, da Avstrija ne misli na to okupacijo. — Dolgo menda vendar ne ostanemo v dvomu!

Nekateri ustavoverni poslanci na Dunaju so volili dne 25. t. m. odbor, ki pojde v Pariz k shodu prijateljev miru, kjer se bode obravnavalo vprašanje, kako bi se za vselej zabranile vojske in bi se razrožile evropske države in kako bi se vrejevala velika vprašanja po mirovnom potu evropskih sodišč.

Seje berlinskega kongresa so sicer tajne, vendar prihaja iz njih sem ter tija kaka verjetna vest. Kakor se sliši, je uže dogovorno, da bude Bolgarija v dve provinciji ločena: severna med Balkanom in Dunavom bude neodvisna, južna pa avtonomna pod kristjanskim guvernerjem in s svojimi narodnimi milicami. Ce ima bolgarski narod življensko moč, bude s časom uže sam dognal, da se obe provinciji združi vsem kongresom vkljub.

Grški zastopniki so opuščeni h kongresnim sejam, pa le s posvetovalnim glasom in takrat, kadar gre za grške interese. „Journal de St. Petersburg“ pravi o tem, da se Rusija ne ustavlja, izpolniti želje grške države. Rusija ni zoper prevago grškega elementa in zoper osvobojenje Grkov izpod turškega jarma. Ni nobenega osvobojenja, nobenega poboljšanja v orientu, katerega ne bi Rusija rada in brez svoje koristi podpirala.

Avstria zahteva nekda od Turčije, da jej plača sedem milijonov goldinarjev odškodbe za one stroške, ki so jih prizadeli na avstrijska tla pribegli Bošnjaki, ali pa, če ne more plačati, da jej odstopi Klek, Sutorino, Trebinje, Švorski in Livno.

Knez Gorčakov je v Berlinu obolel in ne prihaja k vsem sejam. — Kongres sklene svoje seje, če pojdejo stvari povoljno naprej, okoli srede julija. Po tem pa ostanejo pooblaščenci druge vrste še dalje v Berlinu, da nadrobno izvrše, kar bo kongres lev glavnih potekal načrtal.

V Carigradu vlada še vedno stara zmejava. — Govorce o zarotah zoper sultana so vsak dan na dnevnu redu. Ker je mnogo izstranovih beguncov v mestu, ni misli na red: sila kola lomi in glad išče živeža, naj je kjer koli.

Iz Pariza se pozvedava, da namerava predsednik republike Mac-Mahon 30. junija več obsojenih komunardov pomilostiti in sicer je nekda 800 v Novi Kaledoniji v prognanstvu živčih za pomiloščenjc odločenih.

Razne vesti.

Baron Ritter je podaril 50 gold. zavodu za skofulozne v Gradu (Grado).

„Storia patria“ piše navadno goriškega magistrata glasilo „L’ Isonzo“ na prvem mestu slehernega lista. V tvorek 25. t. m. sta se dva mesarja na Kosenji prav pobalinsko pretepalata tako, da ju ni bilo mogo pomiriti, dokler ni eden od teh dveh, „kampio-

nov“ v nezavesti obležal. Policaia se ve, da ni bilo, kot navadno nobenega. Ta dogodaj bi moral „šior Isonzo“ tudi kot „istoria patria“. 25. junija 1878 znamovat; saj navadno toliko upije, če vidi na ulici malo vinjenega slovenskega težaka.

Ljubezljivi plesalec je bil gotovo oni, ki je minolo nedeljo na „šagri pod grapo“ v Gorici svoji plesalki mej plesom uro z verigo vred — vkradel. Na „šagrah“ se sploh rade razvijajo državljaške čednosti goriškega proletariata.

Konfiskacije. Zadnja številka tržaške „Edinosti“ je bila zaplenjena in sicer, kakor „Narod“ poroča, vsled vabila na naročbo. (Cujte!)

Blagostanje „nel paese beato.“ Tuji predstni iz Benetk so nam pripovedovali, da se je te dni zbraja velika druhal pred beneškim magistratom ter zahtevala, naj je dajo zasluga, drugače hoče mesto zažgati. To v tožljivo našim vročim italijskim, ki tako hrepene po blagej Italiji.

Tožba za 35 novcev. Poroča nam prijatelj našega lista, da je videl te dni neko tožbo za 35 kr., na kateri je bil kolek za 25 kr. in tožbenih stroškov 1 gold. Ali nuj to žalostno, da se naši ljudje za tako malenkost tožarijo ter zlati čas zgubljajo, mesto bi se mej sabo prijateljsko porazumeli?

Kresovi so bili tudi letos, kakor vsako leto na sv. Ivana večer po naših hribih v velikem številu. Celo na skrajni meji Avstrije so plapolali velikanski kresovi ter pogoljnemu sosedu svedočili, da gore so naše — so slovanske!

Čenčarija. Te dni so pravili nekateri „vsedaj vedeži“, da so nekateri mestjani, ki še ne morejo Avstrije pozabit, v Palmanuovi postavili avstrijsko zastavo, kot znak nezadovoljstva se sedanjimi razmerami vo Italiji. Kakor sem jo kupil, tako Vam jo, g. urednik, tudi prodam.

Hajdrihova zapuščina. „Edinost“ piše: Narodni zaklad je gotovo zapuščina umetnikov, na katero bi se moralo bolj paziti in skrbeti. Koliko se je našemu narodu poizgubilo pesmic in spisov, koliko umetnih del je prišlo v tuje roke, ter se prilastuje tujim narodom! Naš narod ima vsakovrstne umetnike v slikarstvu, podobarstvu, pesništvu, v skladbi, kakor je bil zadnja žrtva smrtne kose gosp. Anton Hajdrih. Njegove skladbe so po sodbi strokovnjakov izvrstne in lepe, torej se morajo ohraniti narodu. Da bo pa stvar uspešna, in da bode vsa muzikalna zapuščina vredjena, zato je poverila V. Kosovelja, tehnika in pevovednja Slovenije na Dunaji, gospica sestra ranjega. Ona mu vse spise odra, ki na svitlo izidov v nekaterih zvezkih. Prosimo vse čestite gospode, ki so z ranjim v dotiki bili, in imajo njegova dela, naj jih blagovljijo našemu uredništvu („Edinost“) v Trst poslati. To nam je gosp. Kosovelj priporočil in prošao izrek, uaj bi tudi drugi časniki to priobčili.

Pred porotniki so se vrile pri tukajšnji c. k. okrožni sodniji v prvi polovici tek. meseca štiri obravnavne. Ker smo se z dotednimi poročili zakesnili, naj tu samo v kratkem priobčimo, kako so obravnavne izšle. Dne 5. 6. in 7. junija so sedeli na obtožni klopi Avgust Komac, 29 leten, oženjen, cunjar, uže kaznovan, — Marija Velikonja, poprej vdova Komac, 63 letna, omožena, ne kaznovana in Marija Komac, rojena Berginc, 25 letna, ne kaznovana, vsi trije iz Češke pri Bovcu, zarad goljufije, doprinete po sklepanju navideznih pogodb v namen, da se premaklju in nepremakljivo premoženje Avgusta Komaca odtegne eksekuciji, katero je bil proti njemu napel Ivan Kravanja za svoj imetek v znesku 700 gold. Tu kolikor znašajo stroški in obresti. — Porotniki so Avgusta Komaca z 9 glasovi proti 8 kritega spoznali in sodija ga je na to obsodila na 2 leti teške postrene ječe. Za sokrivo Marije vdove Komac je glasovalo 7 porotnikov, proti 8. Marijo Komac so pa soglasno za nekrivo spoznali. Za to je sodnija obroprostila.

Vsled obravnavne dne 8. t. m. je sodnija obsočila necega Ivana Marini-ja r. Jakoba iz Verone na 5 let teške, poostrene ječe in na prognanstvo iz avstrijske države po prestali kazni, ker so ga porotniki kritega spoznali, da je hotel vlotiti v stanovanje godbenega učitelja Fr. Piro-a v Goriči ter mu ukrasti za više 800 gold. blaga.

Dne 11. in 12. t. m. je bila obravnavna proti Antonu Matelič-u iz Ravni nad Litkom v tolminskem okraju, kateri je dne 26. aprila t. l., kakor smo o svojem času poročali, usmrtil Šimona Matelič-a, potem Jožefa Matelič-a teško, njegovo hčer Marijo pa lahko rani. Zločinec se je branil s tem, da je strašno dejanje v popolni pjianosti dopriniesel. A porotniki so soglasno zanikal dotično vprašanje ter Matelič-a kritega spoznali, da je hotel vlotiti v stanovanje godbenega učitelja Fr. Piro-a v Goriči ter mu ukrasti za više 800 gold. blaga.

Pri zadnji obravnavi dne 13. in 14. t. m. so porotniki spoznali, da je Anton Rustija iz Skrili, 55 letni posestnik in trgovec, do zdaj ne kaznovan, kri-

goljufije, ker je pačil počipse na mejnicih in načelil svoje soprogji dolžno pismo za 3500 gl. privolivši, da sme ta imetek hipotekarno vknjižiti na njegova posestva, s čemur bi oškodoval svoje upnike za više 900 gld. Valed tega je sodija obsočila A. Rustijo na 2 leti teške z enim postom in enkratnim osamljjenjem na mesec poostrene ječe. — Soprga Terezija Rustija, obdožena sokrivde, je bila po soglasju spoznani porotnikov za nekrivo spoznala in tedaj oproščena.

Slomšekova svečanost. Kakor je od odbora izdani načrti naznani, se je svečanost v slavo razkritja Slomškovega spomenika vršila v 3 glavnih delih. Prvi je bil cerkveni, obstoječ iz pridige in slovesne sv. maše, drugi strogo opravljeni nanašajoč se na denarstvene in poslovne zadeve spomenikove, in tretji ve se li in napravljen v veselje vseh častilcev nepozabljljivega dobrotnika v duševnem in telesnem oziru Slovencev, našega Antona Slomšeka. A le prvi del se je vršil tako, kakor je bil omenjan, drugi je moral popolno izostati, tretji pa se je obhajal v drugi obliki, kakor je bil odbor izprva namenil. Pridigovš je čez meje naše vladikovine kot izvrsten cerkveni govornik znani gosp. Franc Kosar in v dajšem po vse mojsterskem govoru razlagal trojni napis na spomeniku: 1) „Dem Begründer des Bischofsitzes in Marburg“ (stanovanju škofovskega sedeža v Mariboru), 2) „Egregio episcopo sanctae ecclesiae optimo pastori“ (prezlačnemu škofu svete ceske in najboljšemu pastirju) in 3) „Buditalu slovenskega naroda, pisatelju in pesniku postavili hvalenzi Slovenci“. Prva točka je dala gosp. govorniku povod razložiti sgodovino ustanovitve škofovskega sedeža v Mariboru oziroma prenosa Lavantinske stolice iz Št. Andreja v Layantinski dolini na Koršček v Maribor in združba slovenskih prej Sekovskih dekanij na slovenskem Štajarskem z starejšim Lavantinskim delom te vladikovine. S živo in zgovorno besedo so se tu slike ogromne težave in ovire, ki so se temu podvzety na spomenu nasproti stavile. Stirikrat je bilo to potrešno a silno težavno delo započeto, in stirikrat je ostalo brezvsešno. Se le apostolski gorečnosti in prekommerni požrtvovalnosti našega Antona Martina Slo mšeka se je pošredno blagodajno delo izpeljati. V dokaz drugi in točki se je gosp. govornik skliceval na priznalne in hvalivne izjave najvišjih cerkvenih predstojnikov, ki so brž po smrti blazega vladika od vseh krajev škofijskemu kapitolu dohajale, in pa na ustanovitve raznih bratovščin in naprave mnogih misijonov v duševni korist njegovih ovirc. Tretji napis opravičujejo mnogobrojnih duhovnih, pedagogičnih in pesniških spisi našega škofa, kateri so mnogokrat, kakor v „Blaze in Nežica“, svojem času za četrto stoletje naprej bili. Posebno povdarijala se je tudi ustanovitev družbe sv. Mohorja za razširjevanje podobnih knjig med prostim ljudstvom, ki steje zdaj 26 tisoč družbenikov. — Pridigovš je bila najprej nemška in potem slovenska tako, da se je vse poglavito v obedi deželnih jezikov poslušalcem razložilo. — Po pridigli je bila slovenska sveta maša, katero so služili častiti g. stolni prošt Franc Zorečič. Skončala se je celo cerkvena svečanost z vvišeno pesmijo „Te Deum“, kar je vse mogični pevski zbor z korali poveličal. Velika stolna cerkev je bila, kakor morebiti ne nikoli, prek in prek napolnenā s pobožnim občinstvom, med katerim smo videli mnogo odličnih narodnjakov iz Ljubljane, Korščega, iz Gradea in iz raznih drugih krajev.

Druga točka, kakor tudi tretja, „beseda“ v čitalnici, se ni smela vršiti, ker je župan Mariborski izvršitev teh dveh toček s tem zbranil, da je sploh delovanje Mariborske čitalnice na daje ustanoviti. Ravno ko so razni gostje v čitalnici pri obedu bili, je prinesel sluga mestnega urada ukaz velemožega gospoda župana, da se mora vse zdrobovanje in razveseljevanje v čitalnici opustiti. Tudi cerkvena svečanost je njegovo velemožje zabraniti hotelo, a dospela je prepovedi nekaj prekasno, tako, da se svečanost brez velikega pohišanja ljudstva ni mogla več ustaniti. — Namesti besede v čitalnici so se gostje — kar jih je še v Mariboru ostalo bilo — zvezre zbrali v dvorani in na vrtu Šrameljeve gostilnice, kjer se je napivalo, pelo in godlo čez polno. Kreplki glasovi milozvučnih slovenskih pesem, prepevanih od slavnoznanega pevskega zobra Ljubljanske čitalnice, so navduševali zbrane častlice neumrela Slomšeka, godba južne železnice pa je med petjem zivahnim godla raznovratne lepe slovenske melodije in melodije iz Slomškovičevih pesmi, ki so globoko segale v srce zbranega občinstva. Med improviziranimi govorji je posebno govor g. dr. Vošnjak, a veliko veselosti izbidil. — Čestitek po telegramih je došel iz vseh krajev od Inomost, iz Vidina, iz Dunaja, iz Karlovec, Varaždina, Zagreba, Ljubljane, Celovca, Gorice itd. nad 27, ki so bili z veliko navdušenostjo sprejeti. In tako se gosp. Mariborski župan dr. Matij Reiser, c. k. notar, vendar ne more ponašati, da je nedolžno veselje Slovencev Mariborskih in od daleč došlih, ki so eno najsvetnejših človeških dolžnosti izpolnovali, namreč dolžnost hvaležnosti do svojega dobrotnika, popolnoma vničil, akoravno se mu mora priznati, da je svoj name precej dobro dosegal. Mi pa gosp. c. k. notarju, ki svoj kruh med Slovenci življa od Slovencev služi, na vsa usta povemo to, da so Slovenci prečitali in pred-

